

Verruimde toegang

De vooralsnog enkel in het Frans beschikbare tekst van het arrest – 3 mei 2002, GvEA, in zaak T-177/01, Jégo-Quérel – is te vinden op <http://curia.eu.int/jurisp>

Op 3 mei jl. verruimde het Gerecht van Eerste Aanleg van de EG in een visserijzaak de ontvankelijkheid van beroepen van particulieren tegen EG-maatregelen van algemene strekking. Het vereiste van individueel geraakt zijn werd met zoveel woorden aanzienlijk ruimer geïnterpreteerd. Alleen drastische maatregelen kunnen nu voorkómen dat deze verbetering vastloopt in nog langere procedures, vanwege de te verwachten toename van het aantal zaken.

Mr. drs. M.M. Slotboom
en mr. J.J.A. Coumans
 advocaten te Brussel¹

Ingevolge artikel 230, paragraaf 4, van het EG-Verdrag kunnen natuurlijke of rechtspersonen uitsluitend rechtstreeks beroep instellen bij de EG-rechters tegen tot hen gerichte beschikkingen of tegen beschikkingen die, hoewel genomen in de vorm van een verordening of een beschikking gericht tot een andere persoon, hen rechtstreeks en individueel raken. Het Europese Hof van Justitie (HvJ) interpreteerde de

voorwaarde dat een particulier individueel door de maatregel moet zijn geraakt, zeer strikt. Onder vaste rechtspraak moest een particulier – om ontvankelijk te zijn in zijn beroep – aantonen dat de algemene maatregel hem trof uit hoofde van zekere bijzondere hoedanigheden of van een feitelijke situatie, welke hem ten opzichte van ieder andere karakteriseerde.² Dit werd slechts zeer zelden aangenomen in het geval van verordeningen. In de praktijk slaagde dan ook vrijwel geen enkel beroep tegen een EG-maatregel van algemene strekking, zoals EG-Verordeningen: dergelijke beroepen werden steevast niet-ontvankelijk verklaard.

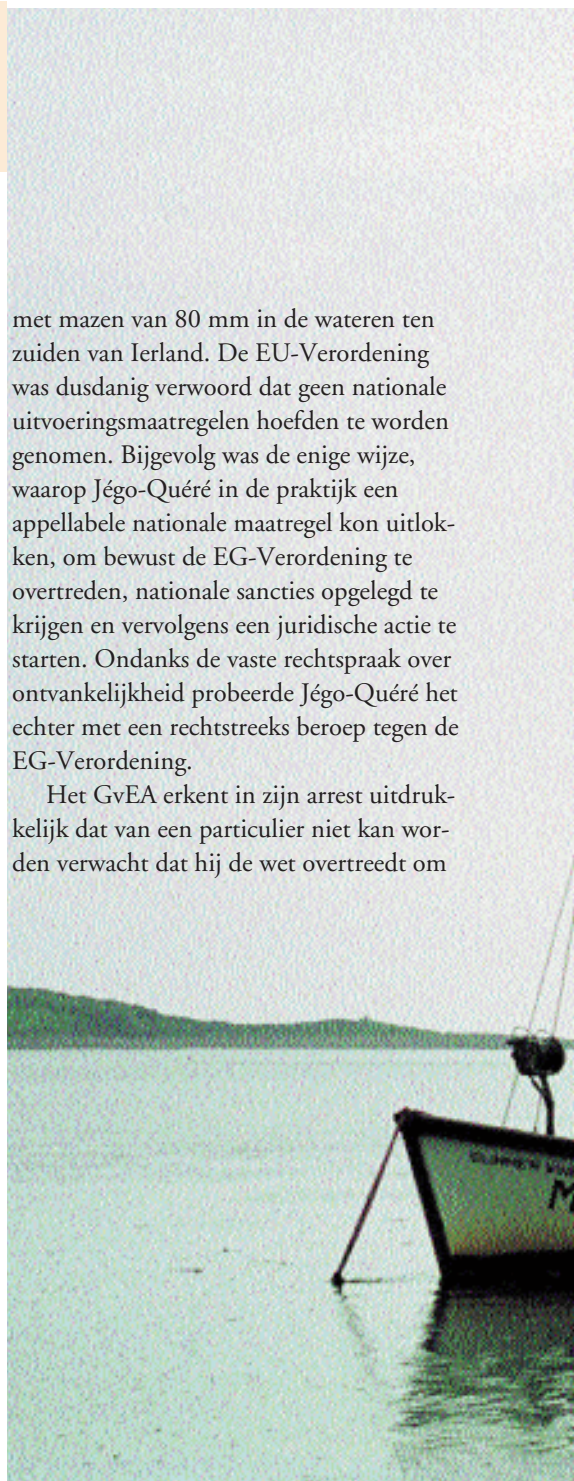
Om de onwettigheid van een dergelijke maatregel te doen vaststellen, moest een particulier in de praktijk eerst een nationale maatregel op basis van de EU-maatregel uitlokken (vaak door inbreuk te maken op de EU-maatregel), die nationale maatregel voor de nationale rechter aanvechten en vervolgens de onwettigheid van de EU-maatregel inroepen in die nationale procedure. De nationale rechter kon (of moest, indien het ging om het hoogste rechtscollege), vervolgens een verzoek om prejudiciële uitlegging aan het HvJ richten over de wettigheid van de EU-maatregel.

Heroverweging

In de Jégo-Quérel-zaak werd de verzoeker geconfronteerd met een EU-Verordening die hem verbood om te vissen met netten

met mazen van 80 mm in de wateren ten zuiden van Ierland. De EU-Verordening was dusdanig verwoord dat geen nationale uitvoeringsmaatregelen hoefden te worden genomen. Bijgevolg was de enige wijze, waarop Jégo-Quérel in de praktijk een appellabele nationale maatregel kon uitlokken, om bewust de EG-Verordening te overtreden, nationale sancties opgelegd te krijgen en vervolgens een juridische actie te starten. Ondanks de vaste rechtspraak over ontvankelijkheid probeerde Jégo-Quérel het echter met een rechtstreeks beroep tegen de EG-Verordening.

Het GvEA erkent in zijn arrest uitdrukkelijk dat van een particulier niet kan worden verwacht dat hij de wet overtreedt om

Visserijboot in haven aan Ierse zee

Tot nu toe moest een particulier de Europese regels overtreden om toegang te krijgen tot de rechter

tot de rechters in Luxemburg

Foto: Luuk van der Zee/HH

toegang tot de rechter te krijgen. Het GvEA wijst op de artikel 6 en 13 van het EVRM en artikel 47 van het Handvest van Fundamentele Rechten van de Europese Unie, geproclameerd in Nice, die beide het recht van particulieren op een 'effective remedy' voor een rechterlijk college erkennen. Het GvEA verwerpt om vergelijkbare

Tegen de uitspraak staat binnen twee maanden na betekening van het arrest een hogere voorzieningenprocedure, beperkt tot vragen van recht, open bij het Hof van Justitie. Het zal interessant zijn om te zien of het HvJ de mening van het GvEA deelt dat het tijd is de strikte interpretatie van de notie van individueel geraakt te

Een verzoeker hoeft niet meer aan te tonen dat hij zich van anderen onderscheidt op basis van bijzondere hoedanigheden of een feitelijke situatie

redenen ook het verweer van de Commissie dat Jégo-Quéré een actie gebaseerd op de buiten-contractuele aansprakelijkheid van de EG had kunnen starten, omdat een dergelijke actie niet resulteert in de verwijdering van de maatregel uit de communautaire rechtsorde, maar slechts in schadevergoeding.

In het belang van het verzekeren van een deugdelijke bescherming door de Europese rechters, meent het GvEA dan ook dat de strikte interpretatie van de notie van individueel geraakt zijn in de zin van artikel 230, paragraaf 4, EG heroverwogen moet worden. Zoals gezegd, leidde deze strikte interpretatie er immers in de praktijk precies toe dat een particulier de Europese regelgeving moest overtreden om toegang te krijgen tot de rechter. Het GvEA oordeelt dat een persoon als individueel geraakt door een EG-maatregel van algemene strekking die hem rechtstreeks raakt moet worden beschouwd, als de betrokken maatregel zijn juridische positie aantast, op een wijze die zowel definitief als onmiddellijk is, door zijn rechten te beperken of door hem verplichtingen op te leggen. Derhalve behoeft een verzoeker nu niet meer aan te tonen dat hij zich van anderen onderscheidt op basis van bijzondere hoedanigheden of een feitelijke situatie. Het wordt nu gemakkelijker om aan te tonen dat een verzoeker individueel getroffen is door een EG-Verordening.

herzien. Wellicht komt het HvJ al eerder aan deze afweging toe, nu Advocaat-Generaal Jacobs zeer recent in een vergelijkbare zaak het Hof heeft geadviseerd de notie van individueel geraakt zijn te verruimen.³ Meestal volgt een arrest van het HvJ binnen enkele maanden na de conclusie van de Advocaat-Generaal.

Drastische maatregelen

Wij menen dat het besproken arrest leidt tot een verbeterde rechtsbescherming van particulieren, die toegejuicht moeten worden. Wel wijzen wij erop dat de verruimde uitleg wellicht zal leiden tot een toename van het aantal zaken bij de Europese rechters. Mede in het licht van de komende uitbreiding van de EU, die zal leiden tot een 'natuurlijke' toename van het aantal Europese rechtzaken, kan men zich ernstig afvragen of het reeds overbelaste Europese rechtssysteem deze toename wel aankan. Er zullen naar onze mening drastische maatregelen noodzakelijk zijn om de door dit arrest nagestreefde verbeterde rechtsbescherming niet te laten vastlopen in nog langer durende procedures (de gemiddelde duur van een procedure bij het Gerecht duurt nu al meer dan 19 maanden). Anders komt het met die verbeterde toegang tot de rechter zeker niet goed. ■

Noten

- 1 Bij het kantoor Simmons & Simmons.
- 2 HvJ, 25/62, Plaumann, Jur. [1963] 207.
- 3 HvJ, C-50/00 P, Unión de Pequeños Agricultores, 21 maart 2002.